

G

Genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování na vysokých školách

Analýza výročních
zpráv vysokých škol
za rok 2022

Anna Donovalová
Marcela Linková

Genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování na vysokých školách

Analýza výročních zpráv vysokých škol za rok 2022

Obsah

část 1	4	část 7	20
Hlavní zjištění		Výsledek analýzy	
část 2	6	7.1. Nástroje a opatření k prevenci a řešení genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování	23
Úvod			
část 3	9	část 8	28
Základní pojmy		Využívání nástrojů a důvěra v nastavená opatření	
část 4	11	část 9	30
Návaznost na strategické dokumenty		Vývoj reportování	
část 5	14	část 10	32
Problematika GPN v Evropském výzkumném prostoru		Situace jednotlivých vysokých škol	
část 6	17	část 11	34
Mapování výročních zpráv veřejných vysokých škol v kontextu prevence a řešení genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování		Závěr	
6.1. Metodologie a limity	18		

Tento materiál vznikl za podpory projektu STRATIN+ financovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a v návaznosti na cíle stanovené v Plánu podpory rovnosti žen a mužů¹.

1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2020). PLÁN PODPORY ROVNOSTI ŽEN A MUŽŮ Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na léta 2021–2024. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/III_Material_VPR_Plan_rovnosti_FINAL_2021.pdf

Hlavní zjištění

- Veřejné vysoké školy (VŠ) musí ve svých výročních zprávách (VZ) reportovat o tom, zda se zabývají problematikou genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování (GPN a SO).
- Studie analyzuje výroční zprávy za rok 2022 ve srovnání s rokem 2021 a také s rokem 2017, kdy bylo reportování v této oblasti zavedeno.
 - Reportování problematiky GPN a SO se ze stran vysokých škol zlepšuje, obsahuje více detailů a konkrétních informací.
 - Mezi vysokými školami jsou velké rozdíly z hlediska kvality reportování a využívání konkrétních opatření.
 - Z 26 veřejných vysokých škol o problematice reportují všechny vysoké školy, 25 vysokých škol pak reportuje alespoň jeden nástroj pro řešení či prevenci GPN a SO.
 - Postup pro řešení případů v oblasti této problematiky uvádí 21 VŠ, což je většina vysokých škol.
 - 19 VŠ informuje studentstvo a zaměstnance*kyne o této problematice, což je nárůst o 10 VŠ od roku 2021.
 - Nejčastěji využívaným nástrojem je etická komise a vnitřní či metodické dokumenty (obojí využívá 16 VŠ), dále to je etický kodex, který využívá 15 VŠ, a školení či workshopy, které využívá 14 VŠ.
 - Stále se zvyšuje počet ombudsošob, jejichž pozici zavedlo v roce 2022 6 VŠ (další dvě VŠ toto podle svých VZ plánují na rok 2023).
 - Od roku 2022 VŠ reportují také o svých plánech genderové rovnosti (GEP), jednou z jejichž doporučených oblastí je právě problematika GPN a SO.
 - GEP jako nástroj prevence a řešení problematiky uvádí 8 VŠ.
 - V některých případech začaly VŠ reportovat o aktualizacích dokumentů, které obsahují problematiku GPN a SO, ale nejsou primárně pro tuto problematiku vytvořené (např. etický kodex) – 8 VŠ informuje o úpravě těchto dokumentů.

Úvod

Tato zpráva analyzuje výroční zprávy vysokých škol z pohledu zpracování témat genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování za rok 2022 a jejich porovnání s rokem 2021². Analýza za rok 2022 upravuje některé kategorie, případně některé kategorie přidává, aby lépe odpovídala posunu, který v této oblasti za poslední rok nastal.

Genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování se objevují napříč celou společností, a tudíž se dotýkají také prostředí vysokých škol, které je navíc velmi silně hierarchizované, což tento problém ještě více akcentuje. Přesto se genderově podmíněnému násilí a sexuálnímu obtěžování dostává dostatečné pozornosti až v posledních letech, kdy na něj upozorňují nejen experti, ale také sami/y studenti*ky vysokých škol.³ Zviditelnění tématu také přináší pozornost procesům, které případy GPN a SO řeší, a změny a zlepšení těchto procesů.⁴

Vysoké školy musí ve svých VZ popsat, zda a jak s genderově podmíněným násilím a sexuálním obtěžováním pracují a jaké mechanismy přijaly v boji proti genderově podmíněnému násilí a při jeho řešení. Tento požadavek najdeme v osnově výroční zprávy o činnosti vysoké školy MŠMT:

„Vysoká škola uvede, zda a jakým způsobem se zabývá problematikou sexuálního a genderově podmíněného obtěžování a zda má v této oblasti zaveden postup pro řešení případů obtěžování (s uvedením odkazů na konkrétní vnitřní předpis, dokument či informace). Stručně uvede, zda a jakým způsobem informuje zaměstnance a studenty o uvedené problematice.“⁵

Vedle výročních zpráv jsou GPN a sexuální obtěžování také jednou z pěti doporučených oblastí, které by měl řešit plán genderové rovnosti (GEP).⁶ Tento dokument by měla mít

- 2 Donovalová, A. & Tenglerová, H. (2022). Genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování na vysokých školách – analýza výročních zpráv vysokých škol. Národní kontaktní centrum – gender a věda. [https://stratin.tc.cas.cz/vystupy/2022/M4/Gendrově podmíněné násilí a sexuální obtěžování na vysokých školách - analýza výročních zpráv VŠ.pdf](https://stratin.tc.cas.cz/vystupy/2022/M4/Gendrově%20podm%C4%99n%C4%99n%C3%A9%20n%C3%A1sil%C3%AD%20a%20sexu%C3%A1ln%C3%AD%20obte%C5%99zov%C3%A1n%C3%AD%20na%20vysok%C3%BD%20%C5%A1kol%C3%A1ch%20-%20anal%C3%BDza%20v%C3%BDyro%C3%A7n%C3%BDch%20zpr%C3%A1v%20vysok%C3%BDch%20%C5%A1kol%20-%20anal%C3%BDza%20v%C3%BDyro%C3%A7n%C3%BDch%20zpr%C3%A1v%20V%C5%A1.pdf)
- 3 Deník N. (2021). Sesbírali výpovědi spolužáků o ponižování, sexismu a obtěžování na DAMU: „Báli jsme se někomu svěřit.“ <https://denikn.cz/668233/sesbirali-vypovedi-spoluzaku-o-ponizovani-sexismu-a-obtezovani-nadamu-bali-jsme-se-nekomu-sverit/>
- Deník N. (2022). „Přišla jsem jako mozek, on ze mě udělal tělo.“ „Studentka popsala napadení docentem, na škole skončil.“ <https://denikn.cz/885047/prisla-jsem-jako-mozek-on-ze-me-udelal-telo-studentka-popsala-napadeni-docentem-na-skole-skoncil/>
- 4 Česká tisková agentura & Bradová, Z. (2023, 8. února). Kvůli podezření z obtěžování stáhla Masarykova univerzita už třetího učitele. https://www.idnes.cz/brno/zpravy/sexualni-obtezovani-masarykova-univerzita-treti-ucitel-stazen.A230208_125112_brno-zpravy_mos1
- Hronová, Z. (2023, 3. března). Musíte to vydržet, slychávaly obtěžované studentky. Teď se věci daly do pohybu. https://www.denik.cz/z_domova/vysoke-skoly-sexualni-obtezovani-studentek.html
- Píhová, D. (2023, 1. srpna). Na FHS UK skončili historici obvinění z obtěžování studentek. <https://denikn.cz/minuta/1204910/>
- 5 MŠMT. (2021). Osnova výroční zprávy o činnosti vysoké školy pro rok 2021. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-o-cinnosti-vysokych-skol>
- 6 NKC – gender a věda. Plány genderové rovnosti. <https://genderaveda.cz/plany-genderove-rovnosti-geps/>

každá vysoká škola (a další instituce) v případě, že se chce ucházet o podporu v Horizontu Evropa (v České republice není požadavek na GEP zaveden v legislativě, na rozdíl od některých jiných evropských zemí)⁷, jako jedno z kritérií pro získání účelové podpory pak najdeme požadavek na zpracovaný GEP také v některých grantových schématech Grantové agentury ČR a Technologické agentury ČR⁸.

Řešení GPN a sexuálního obtěžování na školách zlepšuje klima instituce a prohlubuje důvěru v ní. Některé univerzity v zahraničí se touto problematikou zabývají již dlouho a daří se jim integrovat nástroje prevence a řešení případů GPN a sexuálního obtěžování⁹. Bezpečné a nediskriminační prostředí je navíc zásadní podmínkou pro růst lidí a podpory jejich potenciálního uplatnění ve společnosti a na trhu práce.

Cílem tohoto dokumentu je zmapovat, jaká opatření zabývající se GPN a SO jsou zmíněna ve výročních zprávách veřejných vysokých škol a jak se situace vyvíjí v čase, a na základě analýzy výročních zpráv zformulovat doporučení pro zlepšení reportování v této oblasti.

- 7 Linková, M. (2021). *Povinnost mít plán genderové rovnosti dělí Evropu, ukazuje analýza*. Dostupné z: <https://vedavyzkum.cz/z-domova/nkc-gender-a-veda/povinnost-mit-plan-genderove-rovnosti-deli-evropu-ukazuje-nova-analyza>
- 8 Přehlednou informaci o povinnosti zavést GEP na národní úrovni nabízí příručka projektu GENDERACTION (2021). *Guidance for national and regional authorities for the creation and implementation of the European Commission GEP requirements*. Prague: Institute of Sociology, Czech Academy of Sciences. https://h2020.genderaction.eu/wp-content/uploads/2021/12/741466_Guidance-on-GEP-implementation-for-national-authorities-in-MS.pdf
- 9 UniSAFE. (2021). *Outputs*. <https://unisafe-gbv.eu/outputs/>

Základní pojmy

Pod pojmem genderově podmíněné násilí myslíme *jakýkoli druh újmy, která je páchána na osobě nebo skupině osob z důvodu jejich skutečného nebo domnělého pohlaví, genderu, sexuální orientace a/nebo genderové identity*¹⁰. Jedná se o činy, které vedou nebo mohou vést k fyzické újmě, sexuální újmě, psychické nebo ekonomické újmě, včetně výhrůžek¹¹. Ke genderově podmíněnému násilí dochází jak v soukromé, tak veřejné sféře a vysoké školy a výzkumné instituce nejsou v tomto výjimkou.¹²

Sexuální obtěžování je nežádoucí chování, které má sexuální povahu,

- a) jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí nebo
- b) které může být oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí ovlivňující výkon práv a povinností vyplývajících z právních vztahů.¹³

¹⁰ Council of Europe. (2022). *What is gender-based violence?* <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/what-is-gender-based-violence>.

¹¹ Ibid.

¹² Linková, Marcela, Andreska, Zuzana, Dvořáčková, Jana a členové konsorcia UniSAFE. (2023). *Bílá kniha UniSAFE D8.4 pro vedení institucí, aktéry změn a odpovědné pracovníky vysokoškolských a výzkumných institucí. Od politik k praxi: Důkazní základna pro ukončení genderově podmíněného násilí na vysokých školách. vzdělávání a výzkum*. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8108832>

¹³ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>

Návaznost na strategické dokumenty

Genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování spadá pod antidiskriminační zákon, který mluví mj. o obtěžování a sexuálním obtěžování.

(1) Obtěžováním se rozumí nežádoucí chování související s důvody uvedenými v § 2 odst. 3,

a) jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti osoby a vytvoření zstrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí nebo

b) které může být oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí ovlivňující výkon práv a povinností vyplývajících z právních vztahů.

(2) Sexuálním obtěžováním se rozumí chování podle odstavce 1, které má sexuální povahu.“¹⁴

Zákon o vysokých školách pak ve svém úvodním ustanovení formuluje, že veřejné vysoké školy

„hrají aktivní roli ve veřejné diskusi o společenských a etických otázkách, při pěstování kulturní rozmanitosti a vzájemného porozumění, při utváření občanské společnosti a přípravě mladých lidí pro život v ní.“¹⁵

Problematika GPN a sexuálního obtěžování na vysokých školách z pohledu zákonů je velice komplexní záležitost, podrobnější informace týkající se povinností a práv vysokých škol při její prevenci a řešení lze najít v právní analýze z produkce NKC – gender a věda Sociologického ústavu AV ČR¹⁶.

Povinnost informovat o naplňování principů genderové rovnosti prostřednictvím VZ uvádí Plán podpory rovnosti žen a mužů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na léta 2021–2024 v opatření *Monitorovat naplňování principů genderové rovnosti*, v rámci kterého se monitoring v této oblasti odehrává v režimu mj. výročních zpráv:

Monitoring naplňování principů genderové rovnosti se nadále odehrává v režimu výročních zpráv o činnosti vysoké školy.¹⁷

¹⁴ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>

¹⁵ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111#cast1>

¹⁶ Šárka Homfray. (2022). Věcné zadání právní analýzy pro řešení genderově podmíněného násilí na vysokých školách.

¹⁷ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2020). *Plán podpory rovnosti žen a mužů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na léta 2021–2024*. https://www.msmt.cz/uploads/III_Material_VPR_Plan_rovnosti_FINAL_2021.pdf

Strategie pro genderovou rovnost Evropské unie se věnuje tématu genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování ve svých požadavcích pro členské státy.

Tato problematika bude řešena konkrétními opatřeními včetně: osvobození žen a dívek od genderově podmíněného násilí a obtěžování...

Členské státy by měly zajistit, aby EU přistoupila k Úmluvě Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí nebo aby členské státy přijaly alternativní právní opatření k dosažení cílů úmluvy, dále aby řešily tuto problematiku v kyber prostoru a na konec aby zlepšovaly a shromažďovaly data a rozšiřovaly povědomí o výskytu genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování.¹⁸

¹⁸ European Commission. (2020). *Striving for a Union of Equality. The Gender Equality Strategy 2020-2025*. <https://ec.europa.eu/newsroom/just/redirection/document/68223>

Problematika GPN v Evropském výzkumném prostoru

V Evropském výzkumném prostoru se problematika GPN řeší s rostoucí intenzitou od roku 2019. V roce 2019, při příležitosti 20. výročí aktivit EU na podporu rovnosti žen a mužů ve výzkumu, byla v rámci předsednictví Finska Radě EU přijata Helsinská výzva, která mimo jiné důrazně vyzvala Evropskou komisi a členské státy EU, aby přijaly politiky a strategie pro boj s GPN ve výzkumu, inovacích a vysokoškolském vzdělávání. V roce 2020 pak Stálá pracovní skupina pro gender ve výzkumu a inovacích (Standing Working Group on Gender in Research and Innovation, SWG GRI) zveřejnila zprávu¹⁹, která analyzuje politiky a opatření pro boj se sexuálním obtěžováním ve výzkumu a na vysokých školách. Zpráva shrnuje, že na národní úrovni často chybí příslušné politiky a právní předpisy, nejsou ustaveny odpovědné orgány a chybí aktuální statistické údaje. Zpráva zároveň poukazuje na výrazný posun v některých zemích, zejména pak na existenci komplexních politik a opatření v Irsku, Francii a Španělsku.

Usnesení²⁰, které v červnu 2021 přijal Evropský parlament, poukazuje na množství případů sexuálního obtěžování, kterým trpí studentky přírodních, technických, inženýrských a lékařských oborů v terciárním vzdělávání, a vyzývá členské státy EU a vysoké školy, aby přijaly politiku nulové tolerance k sexuálnímu obtěžování, dohodly se na přísných kodexech chování a protokolech, vytvořily bezpečné a soukromé kanály pro oznamování případů sexuálního obtěžování. Evropský parlament rovněž vyzval Evropskou komisi, členské státy EU a vysoké školy, aby přijaly preventivní opatření a odpovídající sankce pro pachatele sexuálního obtěžování. Stávajícím evropským rámcem v této oblasti je nyní Akce 5 Evropského výzkumného prostoru pro období 2021 až 2024.²¹ Jedním z výstupů této akce je právě připravovaný evropský kodex pro nulovou toleranci ke genderově podmíněnému násilí ve výzkumu a inovacích, který bude zveřejněn v roce 2024.²²

Tento přehled ukazuje, že v posledních třech letech dochází v Evropském výzkumném prostoru k nárůstu dynamiky v oblasti boje s GPN, který je patrný nejen na úrovni evropských a národních politik, ale i na úrovni samotných vysokých škol a výzkumných organizací. Evropský projekt UniSAFE analyzoval politiky a postupy 48 institucí v 15 evropských zemích včetně tří z ČR.²³ Analýza ukazuje, že z těchto institucí má pouze 18 obecné dokumenty, zatímco 19 vysokých škol a výzkumných organizací má kombinaci dokumentů

19 Standing Working Group on Gender in Research and Innovation (2020). *Sexual Harassment in the Research and Higher Education Sector: National Policies and Measures in EU Member States and Associated Countries*. Brussels: European Research Area and Innovation Committee. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-1205-2020-REV-1/en/pdf>

20 European Parliament resolution of 10 June 2021 on promoting gender equality in science, technology, engineering and mathematics (STEM) education and careers (2019/2164(INI)). Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021IP0296>.

21 Federal Ministry Republic of Austria. Education, Science and Research. *Gender equality and foster inclusiveness*. <https://era.gv.at/era/era-policy-agenda/gender-equality-inclusiveness/>

22 https://era.gv.at/public/documents/4587/05_-_Gender_equality_explanatory_document_revised.pdf

23 Huck, A., Andreska, Z., Dvořáčková, J., & Linková, M. (2022). UniSAFE D5.1 Inventory of policies and measures to respond to GBV in European universities and research organisations. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5939082>

zaměřených na boj s GPN a obecných dokumentů a osm má dokumenty čistě zaměřené na GPN. Analýza se též zaměřila na to, zda institucionální politika obsahuje detailní postup pro řešení konkrétních nahlášených případů. Celkem 59 institucionálních politik na 41 vysokých školách a výzkumných organizacích své postupy detailně definuje. Sedm institucí definuje postupy pro incidenty mezi studujícími, 13 pro incidenty mezi studujícími a zaměstnanci, 12 mezi zaměstnanými osobami a na 24 institucích je definován jednotný postup pro všechny. Z hlediska typu aktivit pak 45 institucí, které politiky mají (tři z analyzovaných žádou politiku nemají), obsahuje opatření v oblasti pomoci obětem a postihu včetně disciplinárních opatření, preventivní opatření má 40 institucí, služby v této oblasti poskytuje 39 institucí. Menší pozornost je pak věnována sběru dat o prevalenci nebo incidentech (31 institucí). Na základě této analýzy byly zpracovány resumé institucionálních politik²⁴.

V některých zemích je z těchto přehledů patrné vysoké zapojení studujících do definování a realizace opatření, přičemž například v Irsku byli studující a jejich organizace zapojeni přímo do přípravy národní politiky boje s GPN na vysokých školách. V mnoha zemích též studentské spolky a iniciativy hrály důležitou roli při řešení problematiky na institucionální úrovni a byly klíčovým motorem změn. Analýzy²⁵ ukázaly, že v některých zemích EU se sexuální obtěžování na vysokých školách stalo veřejným tématem po kampani #MeToo (Litva, Rumunsko). V některých případech proběhla samostatná kampaň #MeToo v rámci univerzitního/výzkumného prostředí (Island, Francie, Švédsko). V Litvě se #MeToo ve vztahu k univerzitám stalo tématem poté, co bylo vzneseno obvinění proti jednomu z profesorů. Podobně v Srbsku se o #MeToo začalo mluvit poté, co se na veřejnost dostaly případy znásilnění studentek na soukromé herecké škole.

Analýza projektu UniSAFE naznačuje, že silný rámec na národní úrovni má vliv na komplexnost politik na institucionální úrovni, kde pak vidíme politiky zaměřené na problematiku GPN v kombinaci s obecnějšími politikami nebo politikami zaměřenými na jiné typy nerovnosti (Irsko, Island, Španělsko, Velká Británie). V dalších zemích mají instituce často pouze obecnější politiky, přičemž například v Belgii nebo Švédsku jsou tyto komplexně pojaté, zatímco v zemích jako ČR nebo Lotyšsko zůstávají na vysoké úrovni obecnosti a neposkytují dostatečný rámec pro řešení případů GPN. Instituce, které mají politiky zaměřené pouze na problematiku GPN, jsou méně časté (sem patří Německo).

²⁴ Tato resumé jsou dostupná online – <https://unisafe-gbv.eu/european-vignettes/>

²⁵ Fajmonová, V., Huck, A., Andreska, Z., Dvořáčková, J., Linková, M., Struziňska, K., Strid, S., Hearn, J., Husu, L., Allori, A., & Wuiani, N. (2021). UniSAFE D3.2 Report on the European Policy Baseline. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5780037>

Mapování výročních zpráv veřejných vysokých škol v kontextu prevence a řešení genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování

6.1. Metodologie a limity_18

Vysoké školy mají povinnost do výročních zpráv začlenit informace, které se týkají genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování. Tato povinnost platí od roku 2017, informace se tedy ve VZ objevují od roku 2018. Podle Osnovy VZ o činnosti²⁶ vysoké školy pro rok 2022 musí VŠ informovat o tom, jak řeší GPN a sexuální obtěžování a zároveň musí uvést, zda a jak o uvedené problematice informuje zaměstnance/kyně a studenty/ky. Tyto informace jsou v šabloně uvedené v kapitole č. 6 s názvem Zaměstnanci. Ve stejné kapitole také podle šablony informují VŠ o plánu genderové rovnosti, případně o dalších nástrojích na podporu genderové rovnosti, kde se mohou objevovat i nástroje zabývající se tématem genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování.²⁷

Metodologie a limity

kapitola

6.1.

V následující studii analyzujeme výroční zprávy všech veřejných vysokých škol za rok 2022 (tedy 26 VZ), které analyzujeme zvlášť, a zároveň porovnáváme s výročními zprávami za minulý rok, tedy za rok 2021, a také s výročními zprávami za rok 2017, abychom zmapovali pokrok v informování o tématu genderově podmíněného násilí a nástrojích k jeho řešení. Data pro rok 2017 a 2021 jsou převzata z analýzy výročních zpráv Národního kontaktního centra – gender a věda²⁸.

Sběr dat, tedy výročních zpráv, probíhal manuálně na webových stránkách vysokých škol, případně přímým kontaktem se zástupci vysokých škol. Výroční zprávy byly okódované a analyzované kvalitativní obsahovou metodou a výsledky byly kvantifikované.

Samotná analýza výročních zpráv nabízí pouze omezený pohled na téma GPN na vysokých školách a jeho zpracování, protože ve VZ se nemusí objevit všechny informace

²⁶ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-o-cinnosti-vysokych-skol>

²⁷ „Vysoká škola uvede, zda a jakým způsobem se zabývá problematikou sexuálního a genderově podmíněného obtěžování a zda má v této oblasti zaveden postup pro řešení případů obtěžování (s uvedením odkazů na konkrétní vnitřní předpis, dokument či informace). Stručně uvede, zda a jakým způsobem informuje zaměstnance a studenty o uvedené problematice.“

MŠMT. (2021). *Osnova výroční zprávy o činnosti vysoké školy pro rok 2022*. <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-o-cinnosti-vysokych-skol>

²⁸ Donovalová, A. & Tenglerová, H. (2022). Genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování na vysokých školách – analýza výročních zpráv vysokých škol. Národní kontaktní centrum – gender a věda. [https://stratin.tc.cas.cz/vystupy/2022/M4/Gendrově podmíněné násilí a sexuální obtěžování na vysokých školách - analýza výročních zpráv VŠ.pdf](https://stratin.tc.cas.cz/vystupy/2022/M4/Gendrově%20podmíněné%20násilí%20a%20sexuální%20obtěžování%20na%20vysokých%20školách%20-%20analýza%20výročních%20zpráv%20VŠ.pdf)

k danému tématu, zároveň ne vždy VŠ informují o aktivitách jednotlivých fakult a součástí, které jsou často relativně samostatné a v oblasti GPN a sexuálního obtěžování podnikají vlastní kroky. Situace může být ovlivněna obecně nízkou motivací institucí k reportování, rezervovaností vůči dané problematice, nedostatečnou koordinací uvnitř vysokých škol, ale i doposud chybějící zpětnou vazbou ze strany MŠMT.

Výsledky analýzy

7.1. Nástroje a opatření k prevenci a řešení genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování_24

Genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování ve výročních zprávách

K tématu genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování se ve svých výročních zprávách vyjadřují všechny veřejné vysoké školy, celkem 26 vysokých škol (100 %), všechny VŠ tedy splňují požadavek k reportingu ze strany MŠMT. Jedna z těchto vysokých škol ovšem ve VZ uvádí pouze informaci o tom, že toto chování není tolerováno, a informuje, že nemá žádný speciální nástroj, postup či opatření k prevenci a řešení problematiky GPN a SO, protože tato problematika spadá pod pracovní a trestní právo. Ostatních 25 vysokých škol zmiňuje alespoň jeden nástroj nebo opatření pro prevenci či řešení GPN a SO.

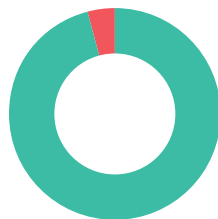
Graf 1 / Reportují VŠ ve svých výročních zprávách za rok 2022 o problematice GPN a SO?

100 % ano
0 % ne

Graf 2 / Využívají VŠ nástroje určené speciálně k prevenci a řešení GPN a SO?

96 % ano
4 % ne

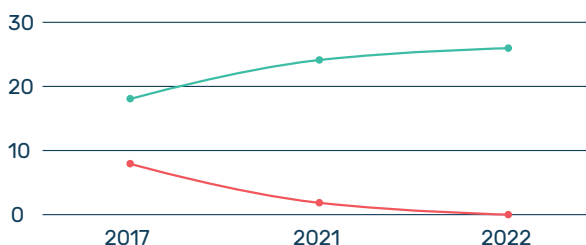
Graf 3 / Srovnání VZ za rok 2021 a 2022 v kontextu reportování o problematice GBV a SO

Srovnání – zpracovávají vysoké školy téma genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování ve výročních zprávách?

Počet VZ, které reportují o problematice GBV a SO

- ano
- ne

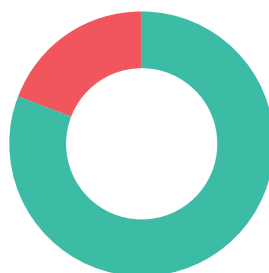
Výsledek analýzy odráží pozitivní posun v této oblasti. Ve výročních zprávách za rok 2021 toto téma chybělo u dvou vysokých škol a obsahovalo jej 24 výročních zpráv (92 %). Rozdíl tedy v posledních letech vidíme spíše v počtu nástrojů k prevenci a řešení GPN a SO a v kvalitě reportování.

Postup řešení případů genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování

Podle šablony výročních zpráv MŠMT by měly VZ obsahovat informaci o tom, zda má vysoká škola v této oblasti zavedený jednotný postup řešení případů genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování. Tyto informace by pak měly být doplněny o konkrétní dokument či umístění, kde lze tento postup najít. Informaci o postupu řešení najdeme v 21 výročních zprávách, tedy u 81 % vysokých škol. Ne všechny tyto vysoké školy ovšem odkazují na konkrétní dokumenty, u několika z nich pak dle formulace ve VZ není jasné, zda je jednotný postup již zpracovaný nebo zda je zpracování tohoto postupu zatím v jednání.

Graf 4 / Má vysoká škola nastavené procesy prevence a řešení případů GBV a SO?

81% ano
19% ne

Informování o uvedené problematice

Vedle konkrétních opatření a zpracovaného postupu by měly výroční zprávy obsahovat také informaci o tom, zda a jakým způsobem vysoké školy informují zaměstnance a zaměstnankyně školy a studující o této problematice. Aby mohly nastavené procesy a nástroje dobře fungovat, je potřeba, aby k nim měl každý jedinec přístup a aby věděl, kde je najít a jak s nimi zacházet. Jedná se o důležité opatření, ve výročních zprávách některých VŠ ale chybí, případně není zcela jasně popsáno.

Více než polovina vysokých škol (65 %) ve svých VZ uvádí, že studující i zaměstnance a zaměstnankyně v oblasti GPN a SO informuje. Většinou se jedná o informace na webových stránkách školy. Pouze 4 vysoké školy uvedly, že informují studentstvo a zaměstnané proaktivně, a to prostřednictvím informační kampaně, newsletteru a magazínu či

vnitřním interním elektronickým portálem dané školy. Jedna vysoká škola uvádí, že systémem informování právě vytvářejí a bude fungovat v budoucnosti, nicméně vysoká škola neuvádí, zda studující a zaměstnanec*kyně v tuto chvíli již nějakým způsobem o této problematice informuje, ve výsledcích je tedy tato kategorie u dané VŠ označena negativně.

Graf 5 / Informuje VŠ studentstvo a zaměstnanec*kyně v oblasti tématu GPN a SO?

73 % ano
27 % ne

Reportování v této části je ovšem v některých případech nepochopené, některé vysoké školy totiž sice reportují ve VZ o tom, na jakých místech, ve kterých dokumentech problematiku GPN a SO řeší, ale ne o tom, zda studentstvo a zaměstnanci*kyně získají informace o tom, kde problematiku hledat a jaké změny se v této oblasti udávají. Dvě vysoké školy např. uvádějí, že o této problematice informují v etickém kodexu, neuvádí ale, zda zaměstnanci a zaměstnankyně či studenti byli informováni o tom, že informace najdou právě tam. Toto opatření je zavedené právě z důvodu, aby jedinci, kteří potřebují řešit nebo se pouze informovat o postupech a možnostech řešení případů genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování, přesně věděli, kde naleznou všechny informace, a aby proaktivně dostávali informace o změnách a nových opatřeních a možnostech.

Nástroje a opatření k prevenci a řešení genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování

kapitola

7.1.

Výroční zprávy by měly obsahovat informace ke konkrétním opatřením a nástrojům, které vysoká škola využívá k prevenci či k řešení případů genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování. V následující tabulce uvádíme nástroje, které využívají VŠ, a jejich výskyt podle četnosti. Výsledky jsou pro srovnání udávány také za předchozí rok.

Do tabulky nástrojů jsme přidali nový nástroj, který minulý rok nebyl sledován (a proto uvádíme data pouze za rok 2022), a to je Plán genderové rovnosti (GEP). Plány genderové rovnosti nejsou od MŠMT vyžadovány, jsou ale jedním z kritérií pro účast v programu Horizon Europe, a to od roku 2022²⁹. Většina GEPů byla tedy zpracována a implementována právě minulý rok, proto je doplňujeme do analýzy až pro letošní výroční zprávy. Do výsledků v nástroji GEP započítáváme ty vysoké školy, které ve spojení s Plánem genderové rovnosti konkrétně zmiňují genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování jako jednu z oblastí, kterou GEP řeší (viz kapitola 7.x Plán genderové rovnosti).

Tabulka 1 / Nástroje a opatření pro prevenci a řešení GPN a SO

Nástroj	2017	2021	2022
Etický kodex	13 (50 %)	15 (58%)	15 (58 %)
Etická komise	10 (39 %)	12 (46 %)	16 (62 %)
Vnitřní dokumenty a směrnice	7 (27 %)	14 (54 %)	16 (62 %)
Činnost specializovaného centra	6 (23 %)	7 (27 %)	7 (27 %)
Ombudsosoba	x	4 (15 %)	6 ³⁰ (23%)
Školení/workshopy	x	4 (15 %)	14 (54 %)
Online nástroje	x	2 (8 %)	12 (46 %)
Plán genderové rovnosti (GEP)	x	x	8 (31 %)
CELKEM³¹	36 (36 bez GEPů)	58 (58 bez GEPů)	93 (85 bez GEPů)

Etický kodex

Etický kodex je jedním z nejvyužívanějších nástrojů pro prevenci a řešení případů genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování. Ve svých VZ jej zmiňuje 15 vysokých škol, tedy více než polovina VŠ, což je o dvě méně než za rok 2021. Etický kodex jako jediný celouniverzitní nástroj zmiňuje jedna VŠ (JAMU), ta ale dále rozepisuje nástroje a opatření pro obě své fakulty.

²⁹ European Commission. (2022). Horizon Europe. Work Programme 2021-2022. 13. General Annexes.

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2021-2022/wp-13-general-annexes_horizon-2021-2022_en.pdf

³⁰ 6 vysokých škol podle VZ pozici ombudsosoby již obsadilo, dvě vysoké školy ve svých VZ informují o tom, že by započat proces obsazování této pozice. Ke dni (27. 9. 2023) jsou u obou VŠ podle informací na webových stránkách škol tyto pozice obsazeny, ve VZ za rok 2022 ale tato informace ještě není.

³¹ Celkový součet výskytů nástrojů je větší než počet VŠ, protože velká část škol využívá více než jeden nástroj.

Etický kodex obsahuje pravidla a vnitřní normy škol, které je potřeba dodržovat, případně řeší jejich nedodržování (nejčastěji skrze činnost etické komise). Etické kodexy se ovšem nezabývají primárně problematikou GPN a SO, je tedy důležité, aby pokud se vysoká škola rozhodne je využít jako jeden z nástrojů řešení, byly etické kodexy upravené či doplněné konkrétně o tuto problematiku a ideálně pak také o postup řešení těchto případů (především pak u těch vysokých škol, které uvádějí etický kodex jako jediný nástroj v této oblasti).

Etická komise

Etická komise dohlíží na dodržování norem a pravidel psaných především v etických kodexech a řeší jejich porušení. Stejně jako etický kodex ani etická komise nemá jako hlavní úkol řešit případy genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování, a tedy stejně jako u etického kodexu je potřeba fungování etické komise přizpůsobit tomu, aby dokázala efektivně a kvalitně řešit i právě tuto problematiku.

Etickou komisi jako nástroj prevence a řešení GPN a SO využívá 16 vysokých škol, tedy polovina škol. Oproti roku 2021 je zde nárůst o čtyři VŠ.

Dokumenty a směrnice

Do této kategorie zařazujeme dokumenty či interní směrnice školy, které se zabývají genderově podmíněným násilím a sexuálním obtěžováním, a to buď výhradně, nebo v kombinaci s jinou problematikou. Nepatří sem etické kodexy, které mají svou vlastní kategorii. V kategorii tak najdeme jak vnitřní předpisy a opatření děkana*ny či rektora*rky, tak také metodické dokumenty a příručky k tématu GPN a SO. Je dobré si uvědomit, že stejně jako u etického kodexu vnitřní předpisy nejsou ve většině případů dokumentem specificky zpracovaným pro prevenci a řešení této problematiky a měly by tedy být aktualizované tak, aby problematiku reflektovaly. Tento nástroj využívá pro prevenci a řešení problematiky GPN a SO 15 vysokých škol (58 %).

Činnost specializovaného centra

Na vysokých školách často fungují specializovaná místa, kde se studující či zaměstnaní mohou poradit nebo vyhledat pomoc v různých situacích a oblastech, nejčastěji se zabývají různými aspekty well beingu. Jedná se především o poradenská centra, poradenské služby, akademické poradny, akademicko-psychologické poradny či informačně-poradenská a kariéerní centra a další. Tato centra také informují o možnostech podpory a pomoci nebo realizují osvětovou činnost.

Specializované centrum, které by se mj. zabývalo právě problematikou GPN a SO, najdeme dle výročních zpráv na 7 vysokých školách, přičemž tento nástroj reportuje o dvě více vysokých škol než za rok 2017 a o jednu více než za rok 2021.

Ombudsosoba

Ombudsosoba na univerzitách funguje jako ochránce/ochránkyně práv studujících a zaměstnanců a zaměstnankyň a do této oblasti patří také problematika genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování. Počty ombudsosob na vysokých školách se za poslední dva až tři roky rychle zvyšují a jejich služby jsou hojně využívány. Počty ombudsosob se zvyšují hlavně na fakultní úrovni, celkově byl nárůst těchto pozic v posledních cca dvou letech vysoký. I z tohoto důvodu vznikla Školská ombudsmanská platforma, která chce pro ombudsosoby vybudovat zázemí.³²

Šest vysokých škol ve svých výročních zprávách uvádí, že pozici ombudsosoby již zavedlo a obsadilo, 2 vysoké školy jsou pak v současné době v procesu obsazování této pozice (zatím tedy nejsou započítány do Tabulky 1 v kapitole 7, v tabulce celkových výsledků v příloze jsou pak tyto školy označeny žlutě, a to i přestože jsou obě tyto pozice ke dni 24. 10. 2023 obsazené). Na celkový počet univerzit je to sice stále ještě spíše nižší číslo, každým rokem se ale zvyšuje. Zároveň je tato pozice obsazována také na fakultní úrovni (což není předmětem této analýzy), počty ombudsosob se tedy zvyšují i celkově. Jedna vysoká škola uvádí speciálně ustanovenou osobu, případně ombudsosobu na všech svých fakultách (v tabulce označeno pozitivně), dvě vysoké školy uvádí speciálně pověřenou osobu pro téma genderové rovnosti včetně agendy GPN a SO, nejedná se ale o pozici ombudsosoby, v tabulce je tedy označena negativně a tato pozice je uvedena v kategorii Jiné.

Školení/worshopy

Pro prevenci genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování je velice důležité vzdělávání a osvěta v této oblasti. Vysoké školy mohou zajistit školení, workshopy či tréninky v různých oblastech, a to pro studující i zaměstnance a zaměstnankyň.

Tuto možnost využívá podle výročních zpráv 14 vysokých škol. Jedná se o jeden z nástrojů, ve kterém se mezi lety 2021 a 2022 udál největší rozvoj – v roce 2021 tento nástroj totiž reportovaly pouze 4 vysoké školy.

Online nástroje

Online nástroje pro prevenci a informování v oblasti GPN a SO využívá stále více vysokých škol. Nejčastěji se jedná o speciální webové stránky či záložku na webových stránkách univerzity, která obsahuje všechny důležité informace, kontakty, často také obsahuje

³² EDUin. (2023, 20. června). *Ombudsmani a ombudsmanky na vysokých školách – pravomoce, řešení případů, překážky v systému*. <https://www.eduin.cz/clanky/ombudsmani-a-ombudsmanky-na-vysokych-skolach-pravomoce-reseni-pripadu-prekazky-v-systemu/>

postup řešení těchto případů. V některých případech může obsahovat i audiovizuální materiály určené ke vzdělávání.

Stejně jako u školení a workshopů je i u online nástrojů reportovaný jeden z největších posunů. V tomto případě se zvedl počet škol, které využívají online nástroje k prevenci a řešení GPN a SO, z 2 v roce 2021 na 12 v roce 2022.

Plán genderové rovnosti

Plán genderové rovnosti je novou kategorií. Reagujeme tím tak na nové kritérium v programech Horizontu Evropa, který udává, že všechny instituce, které se v tomto programu ucházejí o finanční podporu, musí mít zpracovaný GEP. Opatření je platné od roku 2022, proto tuto kategorii přidáváme do této analýzy.

V analýze nejsou kladně označeny všechny vysoké školy, které mají zpracovaný GEP, ale pouze ty, které v rámci GEP přímo odkazují na problematiku GPN a SO (toto téma je jednou z pěti doporučených oblastí, kterým by se měly GEPy věnovat) a tuto skutečnost reportují ve svých výročních zprávách.

Konkrétně toto téma reportuje ve VZ celkem 8 vysokých škol, jedna vysoká škola pak avizuje, že tato oblast bude jednou z řešených oblastí nově zpracovaného plánu genderové rovnosti, který ovšem zatím není schválený a není k dispozici (v tabulce je tedy označeno oranžově, ve výpočtech zatím negativně).

Další nástroje

Mezi další nástroje využívané k prevenci a řešení GPN a SO patří účast na projektu CRP – sociální bezpečí, kterého se účastní 8 vysokých škol a v rámci něhož např. vznikají další, konkrétnější nástroje pro řešení této problematiky, dále to jsou např. účast na dalších projektech týkajících se této problematiky, speciálně proškolené osoby, šetření mezi studenty či zaměstnanci*kyněmi, pracovní skupiny, panely pro rovné příležitosti či platformy zabývající se problematikou GPN a SO. Dvě vysoké školy uvádějí nástroje a opatření v rámci některých svých fakult, jelikož se ale nejedná o plošná opatření a nástroje, do těchto výsledků je nezahrnujeme.

Využívání nástrojů a důvěra v nastavená opatření

V rámci reportování není povinný požadavek informovat o tom, zda studenti nástroje k řešení případů GPN a SO využívají, případně zda věří a nebojí se nástroje a opatření využívat. I přesto některé vysoké školy informují o tom, zda byly řešeny případy v této oblasti, případně kolik takových případů bylo řešeno. Tuto informaci najdeme u 8 vysokých škol, tedy u třetiny všech veřejných VŠ. Informace o využívání nastavených procesů a nástrojů může být jedním z ukazatelů toho, zda jsou nástroje správně a efektivně nastaveny, zda jim studentstvo či zaměstnanci* kyně věří, a může poskytnout zpětnou vazbu jednotlivým školám.

Vývoj reportování

Reportování v oblasti GPN a SO ve výročních zprávách se podle této analýzy zlepšuje, a to i ve srovnání s analýzou z minulého roku. Zvyšuje se počet nástrojů, které vysoké školy využívají k prevenci a řešení těchto případů, zároveň v několika případech vysoké školy upouštějí od velkého množství různých nástrojů, které se netýkají pouze problematiky GPN a SO, ale i dalších témat či nejsou primárně určené pro tuto problematiku, a zaměřují se na vytvoření jednoho speciálního nástroje specificky věnovaného tomuto tématu. Reportování také bývá detailnější a nabízí více informací k problematice.

Největší změnou v reportování je přidání plánu genderové rovnosti jako nástroje k posílení a podpoře genderové rovnosti. Šablona MŠMT nově požaduje informaci o tom, zda má škola vypracovaný GEP, a pokud ne, požaduje alespoň informace o jiných nástrojích podpory genderové rovnosti. Jednou z pěti doporučených oblastí plánu genderové rovnosti je právě oblast genderové podmíněného násilí a sexuálního obtěžování. V rámci reportování tedy některé vysoké školy uvádějí, zda je problematika GPN a SO jednou z oblastí, které se plán genderové rovnosti věnuje.

Při sběru výročních zpráv jsme u některých škol narazily na problém dostupnosti výročních zpráv veřejnosti. Ty musí být k dispozici veřejně komukoli od konkrétního data (pro výroční zprávy za rok 2022 to bylo 30. 6. 2023), přesto některé vysoké školy tento termín nedodržely, u minimálního množství vysokých škol pak bylo potřeba kontaktovat školy přímo a výroční zprávu si vyžádat. Takový přístup je ovšem v rozporu se zákonem o vysokých školách³³.

Stejně jako v minulém roce i v aktuálních výročních zprávách vidíme ve srovnání s rokem 2017 posun od zaměření na zaměstnanec*kyně k zaměření jak na zaměstnanec*kyně, tak na studující (problematika GPN a SO je v šabloně MŠMT stále zařazena pod oblast 6 Zaměstnanci). Je tudíž na zvážení, zda tuto problematiku nepřesunout do jiné oblasti, která by více podporovala inkluzivitu a nutnost řešit tuto problematiku jak ve vztahu ke skupině zaměstnaných, tak studujících osob.

V případě, že vysoké školy využívají jako jeden z hlavních nástrojů etický kodex, vnitřní dokument či jiný dokument, který není primárně určen k prevenci a řešení genderové podmíněného násilí a sexuálního obtěžování, je dobré tyto dokumenty aktualizovat tak, aby danou problematiku zohledňovaly a aby obsahovaly všechny potřebné informace. Informaci o aktualizaci a úpravě těchto dokumentů obsahuje osm výročních zpráv, tedy třetina vysokých škol. 1 VŠ pak uvádí, že je proces aktualizace těchto dokumentů v plánu.

33 Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111#cast1>

Situace jednotlivých vysokých škol

Reportování témat genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování je ve srovnání s minulým rokem i předchozími léty stále na vyšší úrovni, mezi jednotlivými vysokými školami jsou ale velké rozdíly. Zatímco některé vysoké školy věnují tomuto tématu značný prostor, ve výročních zprávách uvádějí k nástrojům i detaily nebo např. informují také o aktualizacích a změnách u konkrétních nástrojů a opatření, některé vysoké školy pouze uvedou, že se tomuto tématu věnují, případně že odsuzují jakékoli obtěžující a nevhodné chování, ale již nevedou, jakým konkrétním způsobem se toto děje.

Ve srovnání jednotlivých škol a jejich reportování v oblasti GPN a SO ve výročních zprávách se co do počtu nástrojů, které vykazují, umísťují na předních příčkách čtyři vysoké školy se sedmi nástroji každá (MUNI, TUL, UTB Zlín, VŠE). Pro Technickou univerzitu v Liberci se jedná o velký posun, neboť v loňském roce reportovala tři nástroje. Jak ale zmiňujeme na začátku analýzy, více nástrojů nemusí nutně znamenat lépe zpracovaný proces prevence a řešení případů GPN a SO. Velký posun pak také nastal např. u VUT, která v roce 2021 nereportovala žádný nástroj, za rok 2022 ale reportovala šest různých nástrojů.

Nejméně informací obsahují výroční zprávy Vysoké školy technické a ekonomické v Českých Budějovicích, která nereportuje ani jeden nástroj (stejně jako ve VZ za rok 2021). Pouze jeden celouniverzitní nástroj reportuje JAMU, která ale reportuje také nástroje všech svých fakult, celkem dva nástroje reportují Univerzita Palackého v Olomouci a Vysoká škola polytechnická Jihlava.

Závěr

Výroční zprávy veřejných vysokých škol jsou jediným plošným systematickým nástrojem reportování problematiky GPN a SO. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy VZ monitoruje a odtud získává informace o aktuálním stavu této problematiky.

Reportování problematiky GPN a SO se ve výročních zprávách posouvá, obsahuje více konkrétních informací a nástroje bývají detailněji popsány. Tento posun je akcentován také doplněním kategorie plánu genderové rovnosti. I nadále zůstávají v reportování mezi jednotlivými školami velké rozdíly, kdy na jedné straně jsou školy, které problematiku GPN a SO rozepíší do konkrétních nástrojů, postupů a opatření, na druhé straně školy, které o této problematice reportují pouze proto, aby splnily požadavek ze strany MŠMT, aniž by ale problematiku reálně zohlednily a přijaly opatření pro jejich prevenci a řešení.

U dokumentů a dalších nástrojů, které nejsou primárně určeny pro řešení této problematiky je důležité upravit je tak, aby se staly opravdu užitečnými a efektivními. Pozitivním směrem reportování je zvyšování počtu nástrojů pro tuto problematiku, ještě důležitější ale je, aby nástroje opravdu fungovaly a aby byly využívány. I z tohoto důvodu nejspíš vidíme vedle využívání již zavedených nástrojů také nové nástroje specificky určené pouze pro problematiku GPN a SO. Stále ovšem nejsou reportovány (a není to ani vyžadováno) monitoring a evaluace přijatých politik a opatření. Informace o tom, jak fungují a jak jsou využívány konkrétní nástroje, je dobrovolná a uvádí ji třetina škol. Neexistuje též povinnost monitorovat počet případů a výsledek jejich řešení ani jinak sledovat prevalenci tohoto jevu.

Roste nicméně objem podpůrných materiálů a služeb, které jsou VŠ k dispozici. Kromě spolupráce v rámci Školské ombudsmanské platformy a šířeji v Evropské síti ombudsovo ve vysokém školství (ENOHE), jejíž výroční konferenci v roce 2023 hostila Univerzita Karlova³⁴, byla v roce 2023 zprovozněna sekce webových stránek Národního kontaktního centra – gender a věda zaměřená na tuto problematiku.³⁵ Zde jsou postupně zpřístupňovány příručky, metodiky, školicí moduly a další nástroje a doporučení v českém jazyce. Zároveň na podzim roku 2023 spustil projekt UniSAFE v anglickém jazyce toolkit³⁶, který v intencích koncepčního rámce 7P (prevalence, prevence, pomoc, postih, partnerství, poskytování služeb a politiky) představuje konkrétní nástroje a opatření s příklady ze zahraničních vysokých škol a výzkumných institucí.

Doporučení k diskuzi:

- Pokračovat v pravidelném monitorování jevu prostřednictvím VZ.
- Pravidelně vyhodnocovat to, jak VŠ o problematice GBV a sexuálního obtěžování informují, a výsledky zjištění zveřejňovat včetně srovnání vysokých škol.

³⁴ <https://enohe-annual-conference-2023.cuni.cz/EAC-1.html>.

³⁵ Viz <https://genderaveda.cz/bezpecne-a-respektujici-prostredi/>.

³⁶ UniSAFE toolkit je dostupný na <https://unisafe-toolkit.eu/>.

- Rozšířit sledované informace o detailnější informaci o činnosti odpovědných kontaktních osob (zejména ombudsošob).
- Zvážit zpřesnění požadavků na reportované informace o přijatých opatřeních.
 - Kromě informací o opatřeních přijatých na celouniverzitní úrovni zavést reporting na úrovni organizačních složek (fakultách).
 - Zařadit informaci o systému pro monitorování a evaluaci zavedených opatření na institucionální úrovni.
 - Zvážit zařazení požadavku na reflexi efektivity existujících opatření na VŠ.
- Zvážit doplnění aktuálního monitorovacího nástroje (VZ) o realizace další doplňkové analýzy, která by se podrobněji zaměřila na opatření zavedená na VŠ (popř. jejich účinnost).

Tabulka 2 / Situace na VŠ z hlediska existence opatření proti genderově podmíněnému násilí a sexuálnímu obtěžování v roce 2022

Vysoká škola	Etická komise	Etický kodex	Ombudsova	Specializované centrum	Dokumenty / směrnice	Školení	Online nástroje	GEP	Jiné	Poznámka k jině	Postup	Informování
AMU	•	•	•	×	•	×	×	×	×	Dle fakult	•	×
AVU	•	×	×	×	•	×	×		•	Specialistky GRID, Antidiskriminační platforma	•	•
ČVUT	×	×	×	×	×	×	×	•	•	Speciálně vyškolená osoba, CRP Sociální bezpečí, pracovní skupina	×	×
ČZU	•	×	×	×	•	•	×	×	•	Projekt Horizon-Widera	•	•
JAMU	×	•	×	×	×	×	×	×	×	Činnosti a nástroje dle fakult	•	×
JČU	•	•	•	×	•	•	×	×	•	Projekt OP VVV „Rozvoj JU-Kapacity pro VaV“	•	×
MENDELU	×	×	×	×	×	•	•	×	•	CRP Sociální bezpečí, kontaktní osoby	•	•
MUNI	×	•	×	•	•	•	•	•	•	Odborně proškolené osoby, panel pro rovné příležitosti	•	•
Ostravská univerzita	•	•		×	•	×	×	×	×		•	×
SU v Opavě	•	•	•	×	•	×	×	×	×		×	×
TUL	•	×	•	•	•	•	•	×	•	Šetření, CRP Sociální bezpečí, disciplinární komise	•	•
UJEP	•	•	×	•	•	×	×	×	×	Disciplinární komise	•	•
UK	×	×	•	•	×	•	•	•	×		•	•
UMPRUM	×	×		×	×	•	•	•	•	CRP Sociální bezpečí, dotazníkové šetření	•	•
UHK	•	•	×	×	•	•	•	×	×		•	•
Univerzita Palackého v Olomouci	•	•	×	×	×	×	×	×	×		•	•
Univerzita Pardubice	×	×	×	•	•	•	•	•	•	CRP Sociální bezpečí, nahrávka webinaru ke GBV	•	•
UTB Zlín	•	•	•	×	•	×	•	•	•	CRP Sociální bezpečí	•	•
Veterinární univerzita Brno	×	•	×	×	×	•	×	×	•	CRP Sociální bezpečí	×	•
VŠB-TUO	•	×	×	×	•	•	•	×	•	Šetření v oblasti přístupu univerzity k SO	•	•
VŠE	•	•	×	×	•	•	•	•	•	Oddělení interní kontroly a auditu	•	•
VŠCHT	•	•	×	×	•	×	×	×	×		•	•
VUT	•	•	×	×	•	•	•	×	•	CRP Sociální bezpečí, kontaktní osoba pro soc. bezpečí	×	•
VŠPJ	×	×	×	•	×	•	×	×	×		•	•
VŠTE ČB	×	×	×	×	×	×	×	×	×		×	×
ZČU	•	•	×	×	×	×	•	•	•	UniSAFE	•	•

Genderově podmíněné násilí a sexuální obětěžování na vysokých školách

Analýza výročních zpráv vysokých škol za rok 2022

Anna Donovalová
Marcela Linková

Vydal: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Jiřská 1, Praha 1

Vydání první

Praha 2023

© Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2023

Jazyková korektura: EKO Překlady s.r.o.

Grafika a sazba: Hedvika Vilinger Čiupná

Publikaci vydalo Národní kontaktní centrum – gender a věda
Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i., s podporou projektu sdílených
činností STRATIN+ financovaného MŠMT (identifikační kód MS2104).

Toto dílo je licencováno pod licencí Creative Commons BY-NC-ND 4.0.
Licenční podmínky navštivte na adrese creativecommons.org.

978-80-7330-414-0 (pdf)

